

آبونہ شراطی

داخلی و خارجی، ہر پرائیویٹ
سنہ لکھی (۲۵۰)، آئی آئی

(۱۳۰) فروشدر

نسخہ نویسی • فروش

سنہ لکھی ۵۲ نسخہ در

ادارہ خانہ

باب عالی جادہ سندھ ہائر ایجوکیشن

اختطارات

آبونہ بدل ہر ہفتہ

مسئلہ موافق آثار مع المنونہ

قبول اول نور، درج ایدہ

یازیلر اعادہ اولونماز

واللہ یرہدی من یشاء الی صراط مستقیم

محمد عاکف

اشرف ارباب

آپعون اهدکم سبیل الرشاد

الکتاب

۱۳۳۰

دینی، فلسفی، علمی، ادبی، سیاسی ہفتہ لوق مجموعہ اسلامیہ در

صاحب و مدیر مسئول

باش محرر

اختطارات

ادریں تبدیلیلندہ آریچہ بھی

غروہی کوندر تلیدر

مکتوبلرک اضالی واضح

واوقوناقی اولیسی و آبونہ صرہ

نومروسی محتوی بولسی

لازمدر

مالک اجنبیہ ایچون آبونہ اول اولرک

آدرسلرینک فرانسوزجہ دہ باولسی

رجا اول نور

بارہ کوندر لیدیکی زمانہ نہیہ دائر

اولدیھی واضحاً بیلدیلسی

رجا اول نور

همه ده ثابت اولدی که بود دولت اسلامی بی بتون اولدیرجی مصادماته زعماً بینه اوحس محافظه ایشدر . بو خصوصده غریبه نسبتله آری بر خصوصیت مالکنز . اولره قیاس ایدیله میز . سلطنت و خلافت غیر منفک ، متحد بالادندر . جهت مختلفدر . بناء علیه بزم پادشاهمز ، هم سلطانددر ، هم خلیفه در و عالم اسلامک بایراغیددر .

سلطنت اعتباریه اوتوز میلیونه نظارت ایتدیکی کی خلافت اعتباریه اوچوز میلیونک مابینده کی رابطه نورا تیه تک معکسی ، استنادکاه ومددکاری اولمق کرکدر . سلطنت صدارت ، خلافتی مشیخت تمثیل ایددر . صدارت اوج مهم شورایه بالذات استناد ایدیور ، بینه کفایت ایتیمور . حالبوکه بویه ایجه لشمش و جوغالش مناسبات ایچنده ، اجتهاداتده کی مدعش فوضی ، افکار اسلامیده کی ثننت ، فاسد مدنیتک تداخلیه اخلاقده کی مدعش تدنی ایله برابر مشیخت جناحی بر شخصک اجتهادینه ترک ایدلش . فرد تأثیرات خارجیه به فارشی دها آز مقاومتدر . تأثیرات خارجیه قایلیمقله چوق احکام دینیه فدا ایدیلدی . هم ناصیل اولیورکه امورک بساطتی و تقلید و تسلیم جاری اولدینی زمانده ، ولوکه انتظامسز اولسون ، بینه مشیخت بر شورایه ، لااقل قاضی عسکرلر کی مهم شخصیتلره استناد ایدردی . شیمدی ایش بساطتدن چیقمش ، تقلید و اتساع کوشه مش اولدینی حالده بر شخص ناصیل کفایت ایدر ؟

زمان کوستردی که خلافتی تمثیل ایدن شومشیخت اسلامیه یالکنز استانبول و عثمانیلره مخصوص دکدر . عموم اسلامه شامل بر مؤسسه جلیله در . بوسونوک وضعیتله ، دکل قوجه عالم اسلامک ، بلکه یالکنز استانبولک ارشادینه ده کافی کلپور . اویله ایسه بوموقع اویله بروضعیته کتیر تلیدرکه عالم اسلام اوکا اعتماد ایدیلسون . هم منبع ، هم معکس وضعیتنی آلسون . عالم اسلامه فارشی وظیفه دینییه سنی حقیله ایفا ایدر . بیلسون . اسک زمانده دکلز . اسکیدن حاکم بر شخص واحد ایدی . او حاکمک مفتیسیده اونک کی منفرد بر شخص اوله بیلیردی . اونک فکری تصحیح و تعدیل ایدردی . شمدی ایسه زمان جماعت زمانیدر . حاکم ، او لوج جماعتدن چیقمش ، آز متحسس ، صاخیرجه ، متین بر شخص معنویدرکه شورالر اوروحی تمثیل ایدر .

شویله بر حاکمک مفتیسیده اوکا مجانس اولوب بر شورای عالیله هلیندن تولد ایدن بر شخص معنوی اولمق کرکدر . تاکه سوزینی اوکا ایشیدر بیلسون . دینه تعلق ایدن نقطه لرده صراط مستقیم سوق ایدر بیلسون . یوقسه فرد ، دامیده اولسه ، جماعتک فرد معنویسنه فارشی سیوری سینک قدر قالیر . شومهم موقع بویه سونوک قالمقله اسلامک عقیده حیاتییه سنی تهلکیه معروض براقپور . حتی ، دیه بیلیرز ، شمدیکی وضعیت دیانت و شعائر اسلامیته کی لاقیدلک و اجتهاداتده کی فوضی مشیختک ضعفندن و سونوک اولمستدن میدان آیشدر . چونکه خارجهده بر آدم رأیی فردیتته استناد ایدن مشیخته فارشی محافظه ایدر بیلیر . فقط بویه بر شورایه استناد ایدن بر شیخ الاسلامک سوزی الک بولک برداهی بینه یا اجتهادندن و از کچیرر ، یا اوچجهادی اوکا منحصر

براقیر . هر مستعد چندانی اجتهاد ایدر بیلیر . لکن اجتهادی اوقت دستور العمل اولورکه بر نوع اجماع و یا جمهورک تصدیقه اقتراض ایدر . بویه بر شیخ الاسلام معنا بو سره مظهر اولور . شریعت غراده دائماً اجماع ورأی جمهور مدار فتوی اولدینی کی شیمدی ده فوضی آرا ایچون بویه بر فیصله لزوم قطعی وارددر .

صدارت ، مشیخت ایکی جناحدر . شو دولت اسلامیته کی بویکی جناحی متساوی اولمازسه ایلری کیدیلز . کیدیلسه ده بویه بر مدنیت فاسده ایچون مقدساتندن السلاخ ایدر . احتیاج هر ایشک استناد ایدر . شویله بر شورایه احتیاج شدیددر . مرکز خلافتده تأسیس اولمازسه بالضروره باشقه برده تشکل ایدر جکدر . بوشورانک بعض مقدماتی اولان جماعت اسلامیته تشکیلاتی و اوقافک مشیخته الحاقی کی امورک دها اول تحققی مناسب ایسه ده باشند باشلانسه ، صکره مقدمات احضار ایدلسه بینه مقصد حاصل اولور . دائرة انتخابیه لری هم محدود ، هم مختلط اولان اعیان و معوناتک وظیفه رسمیه لری اعتباریه بالواسطه و طولانیسیله بوایشه تأثیری اوله بیلیر . حالبوکه واسطه سز طوغریدن طوغری به بو وظیفه عظمای در عهده ایدر جک تخلص اسلام برشورا لازمدر . برشی مواضع لهنده استخدام ایدیلزسه عطالته اوغرار ، مطلوب اثری کوسترمنز . بناء علیه مهم بر مقصد ایچون تأسیس ایدیلن دارالحکمة الاسلامیه بی شمدیکی قادی بر قومیسون درجه سندن چیقاروب مشیختده کی دواثرک رؤسایله برابر شورانک اعضای طبیعییه سنی عدایتمک و خارجهده کی عالم اسلامدن شمدیلک اون بش یکریمی قدر اسلامک دیناً ، اخلاقاً اعتمادینی قازانمش منتخب علماسنی جلب ایلمک بو مسئله عظمانک اساسنی تشکیل ایدر . وهام اولماملی بز . قورقمقله دین رشوت ویرلز . دینک ضعفیتی بهاسنه اولان مزخرف مدنیه لعنت . خوف و ضعف تأثیرات خارجیه بی تشجیع ایدر . محقق مصلحت موهوم مضرتیه فدا ایدلر . ومن الله التوفیق

بدیع الزمان

سعید

طلب علم برده حرکت فکریه :

مدرسه تحصیلنده غایه

۲

۳۲۶ سنه سینده حلقه تدریس و تفیضنه مداومت و ملازمتله اخذ فیوضات ، تلقی کالاته ابتدار ایتدیکم استاد اکرم کونانی حافظ محمد افندی « کوچوک کونانی » نصایح و ارشادات استادانه لری آره سنده « اولادلرم ! غایه کز ؛ ازاله جهل و ظلمت ، اکتساب علم و ادب اولملی در . وجدانکنز ، قلبکنز ، حق ، ایچون چارملی در . مناصب و مراتب ، شرف و شان حریم فکر کزدن اوز اقلاشدیرملی در . چونکه

ہیئت تعلیمیہ ایلہ تھامسہ بولنیوردی و بوآندہ تحاول فکری و تجمید
جریانری آشیلا نیوردی :

مدارسک طرز انشائی قواعد حفظ الصحیحہ مناہراولدی، تعقیب
اولئان اصول تدریسک مدیت حاضرہ ایلہ تألیف قبول ایتدیکی ،
خواجہ لغہ ہرشدن اول بازی ، حساب ، ہندسہ ہیئت ، کیمیاک لزوم
تعلیم و تعلیمی ، مدت تحصیلک ممکن مرتبہ تحدیدی ، معلمینک اطاشہ ،
الباس جہترینک تأمین ، مدارسہ بر فایہ ، بر فیوضات کومستری
لزومی کی فکر لقا و قویہ ایدیلوردی ...

«تشکیلات خیریہ ۲» ، دقتہ تدقیق ایدیلورسہ زمانک نزاکتی ،
نتیجہک وخامتی قارشینسندہ بلکہ بیولک فداکار لقلر ایجاب ایتدیکی آنردہ
بولدیغنی تسمی ایتہمک انصافسزلق اولور . شویلہ کہ علمییہ اسکی شکلنی
ویرمک ، یاخون اولدیغنی حالہ محافظہ ایتک امکان خارجہ ایدی .
یکی برشکلہ افراغ ایتک ایچون دہ اولابریایہ کوسترمک لازم کیوردی ...

معلوم اولدیغنی اوزرہ « ۳۳۰ » سنہ سنندہ تشکیلات خیریہ تطبیق
ایدلکہ باشلادی (۳۳۱ - ۳۳۲) سنہ تحصیلسی نہایتندہ امتحان
عمومیلا اجرا اولدی . عالی قسمنک صولک سنفندن «اون افندی»
رؤس امتحانندہ موفق اولدی . اون بش ، یکریمی افندی دہ متخصصین
مدرسہ سنہ قبول ایدلدی . رؤس قازانان اقدیلرہ درتیوز غروش
ملازمت معاشی ویرلدی . بونلر مختلف صنف و مدرسہ لرہ یومیہ
بر ساعت مختلف درسلی مذاکرہ بھوز طوتولدی . بودہ مومی
الیہم ملازم اقدیلرک تبتی ، دیگر صنوف اقدیلرینک تنویری فایہ سنہ
معطوف ایدی ...

«تشکیلات کاظمیہ ۳» ، دہ مدارسک فایہ سی سا ۱۹ تشرین
اول ۳۳۳ تاریخی قانون [نظامنامہ] ایلہ ذہا واضح ، دہا واسع بر
صورتندہ تأیید و قویہ ایدلدی . بوتشکیلاتندہ مدارسک اقسام اربعہ سنک
فیوضاتی قانون تحتندہ افرادہ بخش ایدیلوردی .

شویلہ کہ : ابتدای خارجدن مآذون اقدیلرہ ہانکی برسیدہ تحصیل
ترک ایتدیگری صورتندہ قری امامت و خطابتہ ، ابتدای داخل
مآذونلری شہر و قصبات ابتدای معلملکریہ ، مھن مدرسہ سی مآذونلری
سلیانیہ دخول امتحانندہ موفق اولہ مدقلری تقدیردہ طشرہ مدرسلکریہ ،
سلیانیہ مآذونلری امتحان ہومیدن سوکرہ مآذون اولدقلری شعبہ دہ
تدریس ایدیلن فن حقدہ برسالہ تحریر ایتدکن سوکرہ استانبول
درسماملغہ تعیین ایدیلجک و تعیین ایدیلجکی زمانہ قدردہ ورتیوز
غروش ملازمت معاشی آلہ حق ایدی ...

فی الواقع ۳۳۳ - ۳۳۴ سنہ سنندہ سلیانیہ مدرسہ سنندن مآذون
اولان اقدیلرہ درتیوز غروش ملازمت معاشی ویرلدی . وبر قاجی
منحل اولان درسماملق و شعبہ مدیرلکریہ تعیین ایدلدی .

(۲) اوچیوز اوتوز سنہ سنندہ پاپلان تشکیلات .

(۳) اوچیوز اوتوز اوچ سنہ سنندہ ک تشکیلات .

بونلر علمی ، علم ایلہ مجہز بولنالنری آرار ، بولور . علمک جدی بوقدر .
فقط رتب و مناصب علمی تحدید ایدر . آنحق او مقامک علمی الہ
ایدیلر . حالبوکہ دنیانک رتبہ لرہ دہ دنیا کی فنا پذیر اولور . او
مقاماندن آریلانر کر بوہ ندامت ایچندہ پویان اولور . بولندیغکنز
زمان او مکانک ، محل و موقعک قیمتی بیلک . بو مقدس مدرسہ لر
یک بیوک ذواتک ، یک یوکسک دھانک مخرج و مصدری اولمشدر .
یک چوق افاضل و اعظم ہب مدارس دینہ محصولدر ... کی
افادہ بلیغہ لرہ عینی غایہی تثبیت ، عینی تصوری القا ، عینی امللری
تیمیہ و قویہ جالیشردی ...

ثوت ؛ «تشکیلات قدیمہ» دہ مدرسہ تحصیلک فایہ سی بویولہ
اولدیغنی حالہ [معلم محترم ما کف بلکہ اقدینک «حقیقت بالذات
علیہ کزہہ بینہ اولسہ سویلہ مکدن چکینمہ بیکز . انسانک محب حقیقت
اولدیغنی آنحق بو صورتہ نمایان اولور . دستور حقکویانلری اقتضاسنجہ
سویلیہ حکم .] عرض ایتدیکم بو ارزوی حقیقت ، حب معرفت ،
عزم و ثبات منتسین علمیہ نلکہ ہر فردندہ تجلی ایدہ میور و بو سیدن
بو کتلہ علمیہ توحید مساعیہ موفق اولہ میوردی :

بر قسمی اوچنچی ، دردنجی سال تحصیلندہ حیات علمیہ سنہ
خامہ چکر ، کویندہ امام اولوردی . (چونکہ مدارسدہ اکثریتی
تشکیل ایدنلر کوینلر سنک یک کنج ، یک صاف ، ابتدائی تحصیل
کورن اولادی ایدی . اورادنی آلہ جنی دینی فکری ، عقیدہ لرہ
بر پارچہ آلدہ ایدنجہ کویندہ خطیب ، امام اولوب قالیدی .)

بر قسمی دہ آلی ، یدی سنہ او قویوب اساسات عربیہ ، قواعد
دینہ و ادبیہ سی تحصیل ایدنجہ مکاتبہ داخل اولور ، اورادن ترقی
ایدردی .

دیگر بر قسمی دہ تکمیل نسخ ایدنجہ قدر ثبات ایدر . فقط ؛
رؤس امتحانندہ موفق اولہ مینجہ شہر و قصبات مفتی و مدرسہ اولوردی .
نہایت بر قسمی دہ رؤس امتحانندہ موفق اولوب تدریس و تعلیمہ
وقف وجود ایدر . اوچ ، درت دفعہ اجازت ویرلرہ تصادف
اولنوردی ...

تشکیلات قدیمہ ک صولک زمانلرندہ ایسہ ذہن بشرک کچیردیکی
استجالہ لر نتیجہ سنندہ علمییہ ک مفکورہ سی تمامیلہ دہ کیشمش ، اودہ
کندیسنندہ قانون تحاولک تأثیراتی حسن ایتش ایدی ...

«تشکیلات جدیدہ ۱» ، دہ علمیہ فایہ سی تدقیق کچیردیکنز
زمان بورادہ بشقہ حقیقتلر ، بشقہ جلولہ لر نظر تأثر مزہ چاربار . آجی دہ
اولسہ نہ ایچون سویلہ میلم . چونکہ حقیقتدر : مشروطیت بزہ دست
استبداد ، ظلم و اھتسافدن قورتاررکن بزہ بلکہ یقین بر استقبالہ
رفاہ و سعادت وعد ایدیلوردی ! ...

بوتشکیلاتندہ افراد علمیہ ، ملکیہ ، ہسکریہ ، علمیہ ، دن مرکب

(۱) مدارسک مشروطیتندہ قبول ایدیلن شکلی .

«تشکیلات حاضر» به کنگره بوده و تشکیلات کاظمیه و تک عین در پروگراملرده، معلملرده جزئی تعدیلات اجرا ایدلمشدر. بالکنز اساسی بر فرق وادسه اوده بومدارسک فیوضاتنه تعلق ایدن، فایه اوله رقی کوسترین سلیمانیه مآذونلرینه اعطاسی قانون ایله تأیید ایدیلن (درتیوز غمروش ملازمت معاشی) تک ویرلمه سی در.

۳۳۴ - ۳۳۵ سنه سی امتحان همومیسنده اثبات اهلیت ولیاقت ایدوب رساله لرینی تحریر ایدن مآذون اقدیلر قانونک بخش ایتدیکی بو حق لرینی آله اتمک، اون بش سنه ک تحصیللرینک نمره سی اقتطافه موفق اوله مامشلر در...

تک ضعیف بر حالد بولنان وجود علمیه تک خاتمہ جیاتیه نتیجه له جک اولان بوجهته مقام مآذینک نظر دقتی نه قدر جلب ایدلسه سزادر.

مدرسه سلیمانیه طلبه سندن

جواد

یوکسه لن برنس

بذات تشکیلات دبری منتسین علمیه آرسنده جریان ایدن کفت وگولر مع التأسف، الآن نهایت بوله مادی، کرک لوده، کرک علمیه پاییلان بوتفیدات مقامات فائده سنده بر نتیجه حسنه سی موجب اولدقدن ماعدا بلکه ده عکس العمل حصوله کتیرمشدر. بز، نه کچمشدن بحث آچرق اجرا آندن دولای سابق ذواتی تحطه و تکرم اتمک ایسترز؛ نه ده مستقبل تشکیلات حقدن پروژه اساساتی تنظیم اتمکده اولان قومیسون اعضای محترمه سنه عقل خواجهانی اتمک نیتند بز. بالکنز، مقصد من شو حقیقی بیاندر: شمده یه قدر پاییلان متمده تشکیلات مع التأسف، ممنویت بخش اولمادی واولامازدی ده... بیچون و نه دن؟ زیرا بو مطلوبه واصل اولدقدن سوکره آرتق کوریه جک برایش، جلی اوله جق برسنه قالیه جندن موقیت یوزده یوز تحت تأمینده در.

حلی مقصود بو مسائل معضله به کلی مربوطیتیز بولندیندن بو خصوصه زده رقاچ سوز سولک ایستوروز:

هرسنه تدریس بدایتده نظاماً تدریساته مباشرت وقت معینه بر قاچ کون اول درس وکالتنده بر فمالتندر باشلار. مجلسلر اجتماع ایدر. اعضاسی وار قوتی بازویه وبره دک جالیبیر، جابالار، قرارلر ویرر، چاره لر، تدبیرلر دوشونور؛ اجرای ایجابنه توسل ایدر. پروگراملر ترتیب، معلملر تعیین ایدر. هب بونلر برایی ذاتک لندن لیکن مشکلاتدر. دوشروسی بو قدر مشکلاتی ده اقتحام هم ایکی اوج کون ایجریسند از ایش، آز موقیت ه کدر. ایشته تشکیلات بودر. وقتا که درسله مباشرت اولنور. معلملر دوامه باشلار. طلبه ایله معلملر آرسنده کشمکشلرده یواش، یواش بلیرر. بوسو ثوقلقلر کیت کیده فنا بر شکل آله رقی مشیخته عکس ایدر. حقیقته غیر موافق

و بعد امکانات حصوله کتیرر. تومار، تومار مدیر همومیلره تممیلر یانار. تیزر و تکدیر دبرسه کز تمجید بلاوی کیدر... شومسرووات ایسه ایکی اوج کون ایجریسند حصوله کن تشکیلاتک نتیجه سیدر. حسنه سی، سینه سی؟ بونی تعیین ایتمکن ایسه علاقه دارانک نظر تدقیقنه براتیق ده موافق مصلحتدر.

توت، بوسورتله جان وکولدن کورولمین ایشلرک نتیجه سنک تک وخیم اوله جنی تک طبیی و بدیهی در. چونکه؛ بویه جف القلم قوریلان اساسلر، دوشونیلن تدبیرلر، چاره لر تشکیلاتی دکل، تشویقاتی انتاج ایدر.

بوکره ایشیدیوروز که؛ مشیخت علیا «دارالخلافة العلیه مدرسه سی، معلمیندن تشکیلات حقدن استمزاجده بولنورمش. تک کوزل. فقط، طلبه علومیه ده بو خصوصده بیانه آتامیلدر. چونکه؛ تحصیل علم و عرفان ایله بالفعل اوغراشان، تعلیم و تعلمده اصل معروض مشکلات اولدق لری ایچون اصول تدریس و تدرسه یکانه واقف بولنان معلمین و طلبه در، بناء علیه بز، هرایی طرفک افکار مجربه سندن استفاده ایدمک طرفداره یز. اگر درس وکالتی ایسه بوسورتله مباشرت ایدرسه - که شایان امثالدر - ساحه موقیتده اک مهم برخطوه یی آتمش اوله جقدر.

بر حجه رسیده اوزاقدن اوزافه، تجربه و تماس اولمق سزین غندی وکیفی دوشونجه لردن جاصل اولان نتیجه لر تک چوروک اساساته ایتنا ایتدیرلر ایدکن قوه دن فعله چیقنجه ساحه تطبیقده آیلان آدیلمره قارش قویان حصولی طبیی و ضروری بر طاقم مانع لر قارشیسند آنی اوله رقی سویله یین آغزلر صوصار. یازان قلملر قیریلور، دوشونر ماعلر اظهار عجز ایدر. چالیشان قوللر تعطیل اشغال ایدر.

شمده یه قدر تعقیب ایدیلان اصول سقیمه دن، باطل قناعتلردن رجوع ایدر تک بیک برخط حرکت تعیین ایدلمیلدر. چونکه کیر و تده کی «قوله ژلرده» لسان عربی ایکی سنه ظرفنده تک مکمل اوله رقی تعلم و تدریس ایدلریکی حالد بز بیچون اون اون ایکی سنه تک اوزون برزمانی بوده جه فضله تحصیل حصر ایدلم. و بیچون ملتک بو بچرانلی زماننده تخصیص ایتمش اولدینی بیکلرجه لیرالی هیجه فدا ایدیلسین؟ بز، طلبه علوم بوش بوشنه و قتمزک ضیاعنه و ملتک پاره سنک هدر اولمسنه قطعاً طرفدار دکلز.

محترم مسلدداشلا

مدارس اسلامییه، دولایسیله مسلك غنیه یی بولندینی دور انحطاطدن قورتارمق ایچون جناح شفقتنه مراجعت ایدر جکمز واسطه تخلیص حقمزده ده زایده فائده آور و نتیجه حسنه سی موجب اولان غرض شخص و منفعت خصوصیه دن تباعد ایله درمیان ایدیله جک افکار و تثبیت ایدیله جک اساسلدر. بناء علیه جمله من اوزرینه ترتب ایدن بو وظیفه مقدسه یی بحق ایضا ایدر بیلیمک ایچون شخصی دوشونجه لردن